

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

ПРОЕКТ

Школи методиста-експерта позашкільного навчального закладу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

директор НЕНЦ

Вербицький В.В.

«06» березня 2012 р.



Київ

Пояснювальна записка

Відомості про організаторів проекту та ресурси

Головний організатор проекту: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОНМС України (далі - НЕНЦ). Директор НЕНЦ: Вербицький Володимир Валентинович, доктор педагогічних наук, професор. **Координатор проекту:** Тараненко Вікторія Іванівна, заступник з науково-методичної роботи директора НЕНЦ.

Науковий керівник проекту: Боднар Оксана Степанівна, доцент кафедри менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук.

Експерти проекту:

Дивак В. В., завідувач кафедри філософії та освіти дорослих Центрального інституту ПППО Університету менеджменту освіти Національної АПН України, кандидат педагогічних наук, доцент (тел.: (044)-481-3 8-36, моб.: 093-2735457, e-mail: ktmpo@ukr.net).

Ануфрієва О. Л., завідувач аспірантури та докторантури Університету менеджменту освіти Національної АПН України, кандидат педагогічних наук, доцент (тел. моб.: 0662869151, e-mail: asp_bingo@ukr.net).

Консультанти проекту:

Малікова Світлана Олександрівна, науковий співробітник Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

Ресурси

1. Навчальна база:

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОНМС України

2. Бюджет проекту

Витрати на організацію та проведення Школи здійснюються в межах відповідних асигнувань Міністерства, а також коштів, не заборонених чинним законодавством України.

3. Використання мультимедійних засобів та комп'ютерної техніки: ресурси Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОНМС України

I. Актуальність проблеми

Мета розвитку освіти України, визначена Національною доктриною, «полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну,

демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти». (1, 138).

Першочерговим завданням сучасного позашкільного навчального закладу є створення умов для розвитку і саморозвитку кожної дитини, становлення її як особистості, «яка усвідомлює свою належність до Українського народу, сучасної європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя і праці у світі, що змінюється». (1, 139).

Освіта України робить реальні впевнені кроки у напрямі інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

А тому все актуальнішими стають завдання:

- забезпечення стратегічно цільового підходу до організації навчання педагогічних кадрів;
- формування інноваційної культури педагогів, здатних адекватно сприймати інновації й творчо реалізовувати їх у практичній діяльності;
- розвиток технологічної компетентності; проектної культури педпрацівників в умовах інформаційного суспільства.

Важлива роль в реалізації цих завдань, в забезпеченні якісних, модернізаційних змін в позашкільній освіті належить методичній службі закладів цього типу.

Сучасні вчені зазначають такі тенденції розвитку методичної служби:

- участь у розвитку інноваційних технологій, наукове та методичне забезпечення стратегічних змін у змісті позашкільної освіти у зв'язку з переходом на нову структуру і терміни навчання середньої школи;
- удосконалення та впровадження системи дистанційного навчання;
- впровадження очно-дистанційної форми навчання;
- вміння працювати із сучасними освітніми технологіями;
- швидке реагування на потреби і запити керівників гуртків;
- активізація пошукової діяльності методистів;
- вищий професійний рівень керівників гуртків через дистанційне навчання та новітні технології;
- оволодіння інтерактивними методами навчання тощо. (12,37).

Кожному педагогічному працівнику позашкільного закладу надаються ширші можливості для оновлення, удосконалення, поглиблення своєї професійної підготовки в прийнятний для нього спосіб, у тому числі на базі дистанційного навчання із застосуванням нових інформаційних технологій.

Ефективність методичної роботи з педагогічними кадрами у значній мірі залежить від творчого потенціалу районних (міських) методичних служб позашкільних навчальних закладів, від кількісного і особливо якісного складу методичних кадрів, від рівня їх професійної компетентності.

Створена структура НЕНЦ є центром координації діяльності методичних служб та методичної роботи з педагогічними кадрами позашкільних навчальних закладів та працює над удосконаленням системи навчання методичних працівників обласних (районних, міських) позашкільних навчальних закладів України.

Нині складовими цієї системи є:

- настановчий семінар - стажування новопризначених працівників методичних служб регіональних позашкільних навчальних закладів;

- двотижневі проблемні курси;
- всеукраїнський постійно діючий семінар працівників методичної служб позашкільних навчальних закладів;
- всеукраїнська школа методиста-експерта позашкільного навчального закладу;
- всеукраїнські постійно діючі семінари для працівників методичної служби позашкільних навчальних закладів в онлайн-режимі за напрямками діяльності;
- наради-семінари;
- творчі групи за актуальними темами в умовах модернізації системи позашкільної освіти;
- проблемні лабораторії.

Визначена структура організаційно-методичної роботи з методичними кадрами позашкільних навчальних закладів забезпечує підвищення кваліфікації методистів, спонукає до постійного саморозвитку і самовдосконалення.

Школа значну увагу приділяє пропаганді і поширенню досвіду роботи обласних (районних, міських) методичних служб позашкільних навчальних закладів, ефективно використовуючи різноманітні форми: творчі звіти, презентації, творчі портрети, друковану продукцію тощо.

А тому важливим напрямом діяльності Школи є **формування психологічної готовності методистів до постійного професійного самовдосконалення і саморозвитку, оволодіння, інноваційними технологіями, методами організації педагогічних досліджень, дослідницько-експериментальної роботи.** У навчанні методистів ефективніше використовується можливість колективних і групових форм, надаючи при цьому перевагу інтерактивним методам.

До ефективних методів навчання працівників методичної служби позашкільних навчальних закладів не на робочому місці належать:

- Д дослідження і обговорення проблем ("круглі столи", творчі дискусії, методичні діалоги і полілоги);
- Д соціологічні дослідження;
- Д анкетні опитування;
- Д семінари - практикуми, в ході яких знання та навички набуваються в процесі активної роботи в групі;
- Д вивчення ситуацій (аналіз конкретних реальних ситуацій);
- Д рольові ігри: гра в групах або парах за визначеними ролями, взятими з реальних ситуацій на роботі;
- Д моделювання;
- Д розробка і захист проектів;
- Д консультування, тощо.

Названі методи навчання слід застосовувати для вивчення і освоєння нових педагогічних теорій, концепцій, ідей, для обміну знаннями, досвідом, для систематизації і поглиблення знань, формування практичних умінь.

Слід піднести ефективність проведення методичних оперативних нарад, на розгляд яких мають виноситись актуальні питання діяльності обласних (районних, міських) методичних служб. Завдання оперативних нарад -привернути увагу працівників до розв'язання певної проблеми, індивідуальних завдань, визначити

конкретну програму дій, попередити можливі помилки, виправити допущені прорахунки, виробити єдині педагогічні позиції, підходи тощо.

Актуальними проблемами розвитку методичного менеджменту позашкільної освіти є:

- Д роль методичних служб в організації та проведенні науково-методичної роботи з педагогічними кадрами;
- Д якісно-експертний контроль за результативність навчально-виховного процесу в навчальних закладах;
- Д оптимальне використання психологічної служби в науково-методичній роботі з педагогічними кадрами;
- Д організація пошукових досліджень у галузі розробки та впровадження нових освітніх технологій;
- Д підготовка та видання друкованої продукції;
- Д вплив методичної роботи на якісний склад педагогічних кадрів;
- Д інноваційні та новаторські форми роботи з педагогічними кадрами;
- Д експериментальна та дослідницька діяльність методичного кабінету;
- Д ефективність роботи з обдарованими дітьми;
- Д робота з резервом керівних кадрів та молодими педагогами;
- Д використання сучасних надбань психолого-педагогічної науки, прогресивних технологій, передового педагогічного досвіду у практичній діяльності вчителів.

Належне місце в системі навчання методистів мають займати **практичні заняття з питань:**

Планування роботи методичного об'єднання.

Організація роботи творчої групи.

Вивчення і аналіз ефективності методичної роботи в позашкільному навчальному закладі.

Проведення атестації педпрацівників.

Вивчення і узагальнення перспективного педагогічного досвіду.

Вивчення і аналіз результативності самоосвіти педпрацівників та ін.

"Практичне заняття - одна із форм навчання педагогічних працівників..., в якій на основі активізації їх інтелектуальної діяльності відбувається цілеспрямований процес застосування конкретного теоретичного досвіду в конкретно визначених ситуаціях, що сприяє формуванню та вдосконаленню професійно значущих педагогічних і управлінських умінь, а значить і професійному розвитку як такому", - зазначають автори навчально-методичного посібника "Технологія управлінської діяльності завідуючого районним (міським) методичним кабінетом" К.М. Старченко, В.І. Пуцов, Б.В. Гадзецький. (13, 115)

За призначенням вони виділяють такі групи практичних занять:

- з формування та вдосконалення умінь і навичок, необхідних для виконання функціональних обов'язків;
- з формування та вдосконалення як загальнопедагогічних умінь (гностичних, конструктивних, комунікаційних, організаційних), таких, що пов'язані з фахом;

- з формування та вдосконалення умінь і навичок використання психолого-педагогічних засобів навчання, виховання, дослідження, вдосконалення педагогічної техніки і розвитку педагогічної творчості.

Враховуючи актуальність визначених завдань, за ініціативою керівництва НЕНЦ та адміністрацій регіональних осередків позашкільної освіти було прийнято рішення створити Проект, який передбачає створення нового структурного підрозділу науково-методичної роботи в межах НЕНЦ «Школи методиста-експерта позашкільного навчального закладу».

2. Мета проекту: сприяти підвищенню якості практики науково-методичного сервісу у сфері позашкільної освіти регіонів України шляхом підготовки сертифікованих експертів-методистів.

3.Завдання проекту:

1. Розробити навчальні матеріали для підготовки експертів з науково-методичної діяльності.
2. Підвищити рівень фахових компетенцій методистів сфери позашкільної освіти та сприяти становленню їх високого професійного статусу.
3. Сформувати правила взаємодії в команді слухачів Школи експерта-методиста для оперативного вирішення проблемних питань роботи.
4. Визначити зміст та тренінгові технології опрацювання блоків навчальної програми з основ науково-методичної діяльності сфери позашкільної освіти.
5. Сформувати єдине смислове понятійне поле учасників Школи (в контексті понять сучасного освітнього і методичного менеджменту, терміни, які незнайомі учасникам семінарів, але широко застосовуються у сфері наукового менеджменту).
6. Ознайомити слухачів із загальними положеннями сучасного освітнього та методичного менеджменту, з методикою експертного оцінювання діяльності педагогічних працівників та освітньої діяльності позашкільних навчальних закладів.
7. Навчити користуватись сучасним інструментарієм оцінювання; формувати практичні навички оцінювання різних аспектів освітньої діяльності закладу згідно з Орієнтовними критеріями оцінювання діяльності позашкільних навчальних закладів.
8. Провести сертифікацію методистів-експертів сфери позашкільної освіти відповідно до досягнутого рівня методичних компетенцій.

4.Термін реалізації проекту: з вересня 2012 р.

5.Термін навчання однієї групи: один рік, два заняття - очно, два-дистанційно.

б.Цільові групи проекту: методисти сфери позашкільної освіти різних регіонів України.

процесу організації навчання методистів-експертів

Рівні науково-методичної діяльності	Характеристи ка процесу навчання	Ключовий елемент змісту	Мета підвищення кваліфікації	Методи, які використовує методист	Тип навчального процесу
Перший рівень - діяльнісний	Відтворювальний (операційний)	Досвід практичної діяльності	Досвід типових дій в реальних управлінсько-педагогічних ситуаціях	Пояснювально-ілюстративні: міні-лекції, семінари; репродуктивні: інструктаж, моделювання; проблемний виклад	Формально-репродуктивний
Другий рівень - сутнісний	Інтерпретаційний (тактичний)	Досвід практичної діяльності	Досвід реалізації освітнього процесу та його науково-методичного супроводу	Пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, проблемна бесіда; тренінги.	Сутнісно-репродуктивний

7. Основні характеристики

Третій рівень -локальних перетворень педагогічної системи позашкільлі	Творчий (стратегічний)	Досвід інтелектуальної діяльності	Досвід впровадження інновацій науково-методичну діяльність	Майстер-класи, презентації, упортфоліо	Продуктивний
Четвертий рівень -авторський	Творчий (стратегічний з елементами особистого вкладу методиста)	Досвід науково-дослідницької діяльності	Досвід створення авторського інтелектуального продукту	Науково-дослідницькі	Креативний

8.Очікувані результати:

- сформовані компетенції методистів відповідно до програми навчання;
- привернення уваги науковців та практиків до проблем методичної служби у сфері позашкільної освіти;
- розробка інтелектуальних продуктів слухачів Школи;
- обмін досвідом між методистами різних регіонів України;
- популяризація передового педагогічного досвіду діяльності позашкільних закладів;

- стимулювання інституційного розвитку науково-методичних послуг.

9. Індивідуальні продукти слухача Школи методистів-експертів:

- презентація досвіду або розробка науково-методичного супроводу впровадження інновацій у сферу позашкільної освіти регіону;
- стаття у педагогічній пресі;
- методичні рекомендації або посібник.

Орієнтовний план засідань Школи

I заняття

1. Основні функції і напрями діяльності методичної служби позашкільного закладу.
2. Планування роботи методиста.
3. Науково-методична підготовка методиста.
4. "Паспорт" методиста.

II заняття

1. Організація методичної роботи з педагогічними кадрами на основі діагностики, диференціації, особистісно-орієнтованого підходу.
2. Технологія педагогічної діагностики.
3. Діагностична карта методичного об'єднання.
4. Планування і організація роботи методичного об'єднання .
5. Моделювання структури, змісту і форм науково-методичної роботи з педагогічними кадрами.

III заняття

1. Діяльність методиста щодо впровадження інноваційних технологій навчання і виховання.
2. Сучасні інноваційні технології у сфері позашкільної освіти.
3. Науково-методичний супровід дослідно-експериментальної діяльності педагогів.

IV заняття

1. Науково-методичне керівництво процесом виявлення, розвитку, вивчення, узагальнення, пропаганди та впровадження перспективного педагогічного досвіду.
2. Методи вивчення ППД.
3. Форми узагальнення ППД. Вимоги до оформлення матеріалів досвіду.
4. Підготовка матеріалів узагальненого досвіду на розгляд експертної ради Школи.
5. Зміст і форми діяльності методиста щодо поширення і впровадження ППД.

У заняття. Організація та проведення моніторингу якості освіти

1. Оцінювання якості освіти: сутність, цілі, завдання, перспективи.

2. Об'єкти моніторингу якості шкільної освіти. Технологія моніторингу результативності навчально-виховного процесу.
3. Моніторинговий підхід до вивчення стану викладання предметів.
4. Проблеми моніторингу рівня навчальних досягнень учнів, дослідження причин прогалин в знаннях і вміннях школярів.
5. Моніторинг педагогічної майстерності вчителя.

УІ заняття

1. Круглий стіл «Які труднощі у своїй роботі я вже можу переборювати, а які ще ні?».
2. Анкетування слухачів школи.

У навчанні працівників методичної служби позашкільної освіти широко використовується **моделювання**; зокрема, розробка моделей:

- структури методичної роботи для різних типів ПНЗ;
- діагностичної карти методичного об'єднання;
- плану роботи методичного об'єднання (творчої групи, школи ППД, майстер-класу);
- семінару-практикуму;
- програми професійного саморозвитку;
- технологічної карти вивчення творчої діяльності педагога під час атестації тощо.

Ефективним методом у навчанні персоналу зарекомендував себе тренінг.

Технологія проведення тренінгу може бути орієнтовно такою:

- Повідомлення теми тренінгового заняття.
- Визначення мети тренінгу.
- Вправа «Знайомство»:
- Вправа «Мікрофон»: «Мої очікування».
- Вправа «Правила проведення тренінгу».
- Гра-розминка («Актуалізація знань»).
- Мозковий штурм з проблеми тренінгу.
- Робота в групах (аналіз конкретної ситуації, виконання визначених завдань, розробка проекту, моделі).
- Звіти груп про результати проведеної роботи.
- Оцінка експертами роботи груп.
- Творча гра «Реклама».
- Підбиття підсумків тренінгу. Алгоритм дій.
- Вправи:
 - «Реалізація очікувань».
 - «Подяка».

«Інтерактивний тренінг - підкреслює О. Пометун, - це форма інтерактивного навчання, що дозволяє учасникам за короткий час не тільки засвоїти знання, набути нових навичок і змінити ставлення до певних стереотипів, що склалися, а й закласти основи нових підходів до розв'язання педагогічних ситуацій.

Інтерактивний діалог дозволяє використовувати досвід учасників, стимулює діалог між учасниками і викладачем (тренером) і дає можливість критично аналізувати організаційні та системні причини складностей, що виникають у навчально-виховній діяльності» (11, 24).

При підготовці до проведення тренінгових занять радимо ознайомитись з публікаціями:

- > Землянська О. Алгоритм дій методиста \\\ Управление освітою. -2005. - № 3. - С. 4-8.
- > Клименко Т., Огорілко І. Управлінська підтримка інноваційної діяльності в закладах освіти. Тренінг для директорів. Тренінгове навчання завідувачів дошкільних навчальних закладів «Імідж сучасного дошкільного закладу та особистість керівника»\\\ Управление освітою. - 2005. - № 21. - Вкладка. - С. 1-6.
- > Кошевич Р. Вивчення + Прогнозування= Проект \\\ Управление освітою. - 2005. - № 4. - С. 4-5,8.
- > Лівандовська Л., Паскар Ю. Тренінг «Ефективне спілкування в навчальному закладі. \\\ Управление освітою. - 2005. - № 21. -Вкладка. - С. 6-7.
- > Пометун О. Як навчити учителів інтерактивних технологій: з досвіду проведення інтерактивних тренінгів у системі перепідготовки педагогічних кадрів \\\ Управление школою. - 2004. -№ 31. - С. 22-28.
- > Технології методичної роботи \\\ Сільська школа України. - 2005. - № 2.

Ефективною формою компетентного професійного спілкування зарекомендували себе **педагогічні мости**, які проводяться у формі:

- > творчих зустрічей колективів методичних служб; проблемних столів;
- > семінарів-практикумів;науково-методичних конференцій тощо.

**Навчально-тематичний план школи методиста-експерта позашкільного
навчального закладу**

№ п/п	Тема	Кількість годин				
		Разом	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Темати чні дискусі ї
1	2	3	4	5	6	7
I. Науково-теоретична підготовка						
1.	Історичний огляд розвитку теорії і практики підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, в тому числі методичних служб	2	1			1
2.	Вплив діяльності методичної служби на неперервне підвищення кваліфікації педагогічно-методичних працівників:					
2.1.	Науково-методична робота методичних служб	2	1	-	-	1
2.2.	Взаємозв'язки діяльності методичної служби з організаціями системи освіти	2	1	-	-	1
2.3.	Реалізація посадових обов'язків методистом у процесі управління неперервним підвищенням кваліфікації педагогічних кадрів методичної служби позашкільної освіти. Самоаналіз компетентності методистів	6	1		4	1
3.	Інноваційні підходи до вдосконалення професійної компетентності методистів					
3.1.	Орієнтація методиста на еталону модель діяльності. Основний зміст і види діяльності методиста та необхідні знання і вміння	4	2		2	
3.2.	Залучення методиста в систему неперервного підвищення власної професійної компетентності	2				2
3.3.	Методика опрацювання науково-методичної теми та вироблення особистого стилю роботи в системі післядипломної освіти	4	2		2	
4.	Спрямування діяльності методиста на розвиток творчого потенціалу вчителя як чітко усвідомленої мети професійної діяльності	2				2
II. Науково-практична підготовка						
5.	Організація і підготовка методичних матеріалів (рекомендацій, статей, посібників) та моделювання і вивчення прогресивного досвіду	8			7	1
6.	Конкретизація мети професійної діяльності. Декомпозиція мети по вертикалі та горизонталі. Вхідне діагностування	4	2		2	
	Разом:	36	10	-	17	9